Jüdische Pester Zeitung.

וויא דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערען אונד יעדער פרענומעראציאנס-טערמין בעגיננט מיט דעם ערשיינונג דעס ... בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין פעסט אלט-גאססע נר׳ 1, וואהין מאן אויך דיא פרענומעראַציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע. פרענומעראנטענזאממלער ערהאלטען 10% ראבאטט.

יידישע פעסטער צייטונג

(מאָנטאג-אויסגאבע)

דיעזעס בלאטט ערשיינט צווייםאל וואָבענטליך אונד קאסטעט פיר עסטררייך-אונגארן גאנציעהריג 8 גולדען ע. וו. האלביעהריג 4 " " פיערטעל-" 2 " "

פירס אויסלאנד גאנציעהריג 9 גולדען עסט. וועהר. האלביעהריג 4 " 50 קרייצער פירטעל-" 2 " 25 "

אנגאנצען אונד ואנסיגע פריוואט-אנצייגע: יעדען מיט 10 קר. פער 6 שפאלטיגע פעטיט-צייל בערעכנעט.

Nr. 68, זיעבענטער יאהרגאנג | פעסט, כט אב ה׳ת׳ר׳ל׳ה׳. | Pest, den 30. August 1875.

דיא קאָנגרעס-פארטייא ריהרט זיך.

זאָ אָפט איין רייכסטאג עראָפפנעט ווירד, בעגיננט דער קאמפף איבער דאס ראבבינער-סעמינאר אונד דען יידישען לאנדעס-שולפאָנד פאָן נייעם. פאָר קורצעם האבען בעקאננטליך דיא אָרטהאָדאָקסען איינע פערזאממלונג אבגעהאלטען. דיעזע פערזאממלונג בעשטאנד יעדאָך בלאָס אויס „פערטרויענסמעננערן", וועסהאלב מאן פאָן דען געפאסטען בעשליססען זעהר וועניג ערפאהרען קאָננטע. אונזערע צייט ליעבט וואָהל דיא „אָפפענטליכקייט", אבער אין איינעם זאָ וויכטיגען קאמפפע איזט עס אימטערהין צו ענטשולדיגען, וועגן דער „קריעגס-פלאָן" מאָגליכסט געהיים געהאלטען ווירד.

דאָנגערסטאג אם 26-טען דיעזעס מאָנאטעס היעלט אויך דיא קאָנגרעס-פארטייא איינע בעראטהונג אב, אן דער דיא מייסטען דיסטריקטס-פרעזידענטען טהיילנאהמען.

דער קאנצלייא-סעקרעטער, העררר דר׳ סימאָן, פערלאז דען בעריכט איבער דיא טהעטיגקייט דער קאָנגרעס-קאנצלייא אין לעטצטער צייט. וויר וואָללען דיעזעם עטוואס לאנגען בעריכטע פאָלגענדע שטעללען ענטנעהמען אונד אויך איינצעלנע געגענבעמערקונגען איינשאלטען:

„געעהרטע פערזאממלונג! וויר האבען בערייטס זייט צווייא יאהרען דיא געעהרטען הערען דיסטריקטס-פרעזידענטען ניכט איינבערופען, וויל דיא לענגסט געפאסטען בעשליסע וועגען זאָפאָרטיגער ערריכטונג איינעס ראבבינער-סעמינארס דורך דיא געגען-בעשטרעבונגען דער אָרטהאָדאָקסען ניכט אויסגעפיהרט ווערדען קאָננטען. וויר מוסטען דאהער ווארטען, ביז דיא לאגע זיך איינינערמאסען געקלערט האבען ווירד. איבריגענס ווערדען זיא אויס דעם הייטיגען שטאנדע דער זאכע ערזעהען קאָננען, דאס וויר ביי דער רעגיערונג אללעס אנגעווענדעט האבען, אום ענדליך צום ציעלע צו קאָממען."

„דאס פאָן אונס געוועהלטע בוי-קאָמיטע האטטע נאָך פאָריגעס יאהר צום סעמינאר-בויע איינען געאייגנעטען גרונד אנגעקויפט. דאס קולטוסמיניסטעריאום האט דאמאלס דיעזען אנקויף אין איינעם ערלאססע פאָם 29-יענגער 1874 בעשטעטיגט. פערנער האט דאס פאָן אונס געוועהלטע פאַכקאָמיטע שאָן לענגסט דאפיר געזאָרגט, דאס געלעהרטע מעננער זיך אלס סעמינאר-פראָפעססאָרען ביי אונס מעלדען מאָגען. אויך דאס גלאנג פאָללקאָממען, דא בעדייטענדע געלעהרטע אום דיא פראָפעססאָרען-שטעללען אן אונזערעם סעמינאר זיך בעוואָרבען האבען."

„אבער אלל דיעס איזט פאָריגעס יאהר וויעדער אין שטאָקונג געראטהען. דיא פאָריעהריגען פיעלען ביטט-געזוכע דער אָרטהאָדאָקסען האבען אים פאָריגען רייכסטאגע אונזערע וויגשע פיר דען אויגענבליק פערניכטעט. אבער דיעזעס פעהלשלאגען שרעקטע אונס ניכט צוריק. ניכט בלאָס אונזערע קאנצלייא ארבייטעטע איינע דענקשריפט (מעמאָראנדום) אויס, אין וועלכער דיא נאָטהווענדיגקייט איינעס ראבבינער-סעמינארס נאכגעוויעזען וואורדע, זאָנדערן אויך דיא רעגיערונג טהאט דאסזעלבע. צוערסט טראט דער מיניסטעריאל-ראטה, העררר יאקאָב ראָנניכער, מיט איינעם „מעמאָראנדום" הערפאָר, אונד אלס דיעס נאָך ניכט גענינטע, דא האטטע דער העררר קולטוסמיניסטער זעלבסט צור פעדער געגריפפען אונד עבענפאללס איין „מעמאָראנדום" פערפאסט. — מערקווירדיגער וויזע האבען אללע דיעזע „שאָנען ארבייטען" ניכט גענוטצט, אים אים רייכסטאגע פיר דאס סעמינאר איינע מאיאָריטעט צו געווינגען. דער דאמאליגע מיניסטער-פרעזידענט גאב וואָהל זיין פערשפרעכען, פירס סעמינאר אלסבאלד איינען נייען בעשלוס דעס רייכסטאגעס צו ערווירקען. דאָך איזט דיעס ניכט געשעהען! ווארום? וואהרשיינליך דעסהאלב ניכט, וויל דאס לאנד אויך אויסער דעם ראבבינער-סעמינאר נאָך זאָ מאנכע וויכטיגע אנגעלעגענהייטען צו אָרדנען האטטע!"

„אינצווישען האט איין רעגיערונגס-וועכסעל שטאטטגעפונדען. וויר מוסטען אונס דאהער דאראויף בעשרענקען, דען העררן קולטוסמיניסטער דרינגענד צו ביטטען, אונס אויף דאס סעמינאר דאָך ניכט זאָלאנגע ווארטען צו לאססען. — נון ליעס היער דער העררר קולטוס-מיניסטער דיא אנפערטיגונג פאָן בוי-פלאָנען אנאָרדנען, וועלכע דענן אויך פאָן פאכמעננערן געפריפט אונד גוטגעהייססען ווארדען. היעריף זינד אם 19. דיעזעס דיא פערהאנדלונגען וועגען דעם סעמינאר-בויעס ענדגילטיג אבגעשלאָססען וואָרדען. ביז ענדע אָקטאָבער דעס נעכסטען יאהרעס 1876 ווירד דער סעמינאר-בויא פאָללענדעט זיין. נון בלייבען וויר בלאָס דיא הערען פראָפעססאָרען צו ערנעננען, אום דאס סעמינאר אים נעכסטען שול-יאהרע עראָפפנען צו קאָננען." —

„איין וויטערעס אייפשיעבען דורך דען רייכסטאג האבען וויר ניכט צו פירכטען. דאס סעמינאר איזט יא איינע איננערע אנגעלעגענהייט דער איזראעליטען, וואריבער דער רייכסטאג גאר ניכט צו שאפפען האט. אויך ביזהער דרעהטע זיך אים רייכסטאגע דער שטרייט בלאָס אום דען „שולפאָנד", וועהרענד געגען דאס „סעמינאר" זיך יא ניע איינע שטיממע ערהאבען האטטע."

(דר׳ סימאָן בעריהרט דא איינען גאר הייקליגען פונקט. פרייליך האט דער רייכסטאג ניע געגען דאס סעמינאר זעלבסט אנגעקעמפפט. אויך דיא אָרטהאָדאָקסע יודענהייט העטטע דאס רעכט ניכט, געגען דאס סעמינאר איינצושרייטען, וועגן עס דיא קאָנגרעס-פארטייא אויס איינענער טאשע ערריכטען ווירדע; אבער עס האנדעלטע זיך עבען אימטער נור אום דען „שול-פאָנד", אום דאס געלד אלזאָ — אונד עבען היעריבער דירפטע דער קאמפף נייערדינגס רעכט העפטיג ענטברעננען.)

„דיעס, געעהרטע פערזאממלונג, איזט אים אינטערעססע דעס סעמינארס געשעהען; אבער אויך בעטרעפפס דער אנגעלעגענהייטען אין דען איינצעלנען געמיינדען האבען וויר דאס מאָגליכסטע געטהאן. וויר האבען עס ניע אונטערלאססען, דיא אינטערעססען דער איינצעלנען געמיינדען ביי דער רעגיערונג מיט מוטה אונד קראפט צו פערטהיידיגען."

„זאָ האט דאס פינאנצמיניסטעריאום פאָן יעדעם זיטצ-פלאטצע אים טעמפעל איינע לאנדעס-שטייער איינהעבען וואָללען. (מאן וואָללטע נעמליך יעדע „שטאטט" אונד יעדען „שטענדער" אים בעטהויזע בעשטייערן לאססען); אבער וויר האבען באלד דיא רעגיערונג היעריבער אויפגעקלערט, זאָ דאס זיא פאָן איהרעם פאָרהאבען אבגעשטאנדען איזט." — (דיא אָרטהאָדאָקסע קאנצלייא טהאט דאסזעלבע פיר איהרע געמיינדען)

„פערנער פערלאנגטע דאס מיניסטעריאום דעס אינגערן, דאס דיא שטאטוטען יעדער חברה-קדישא ניכט פאָן אונס, זאָנדערן דירעקט פאָן דער רעגיערונג בעשטעטיגט ווערדען מיססען. אויך דא פיהרטען וויר דען בעווייז, דאס פערמאָגע אונזערער אויטאָנאָמיע (זעלבסטשטענדיגקייט) דאס רעכט צור בעשטעטיגונג דער חברה-קדישא-שטאטוטען ניכט דער רעגיערונג, זאָנדערן אונס געביהרט." (דיעס האט דיא אָרטהאָדאָקסע קאנצלייא פיר איהרע געמיינדען ניכט דורכזעטצען קאָננען, אונד מיססען דענן אויך דיא חברה-קדישא-שטאטוטען דער אָרטהאָדאָקסען געמיינדען פאָם מיניסטעריאום דעס אינגערן בעשטעטיגט ווערדען. דער גרונד היעפאָן ליעגט אין פאָלגענדעם: דיא קאָנגרעס-שטאטוטען ערקלערען דיא „חברה קדישא" אלס איינען פעראיין, וועלכער דער קולטוסגעמיינדע אונטערגעאָרדנעט איזט. דעסהאלב קאנן דיא רעגיערונג אויף דיא חברה קדישא קיינען איינפלוס האבען, וויל זיא צור געמיינדע-אויטאָנאָמיע געהאָרט. אנדערס יעדאָך פערהאלט זיך דיא זאכע ביי דען אָרטהאָדאָקסען. נאָך דען אָרטהאָדאָקסען-שטאטוטען בילדעט דיא חברה קדישא איינען זעלבסטשטענדיגען פעראיין, דער פאָן דער קולטוסגעמיינדע פאָללקאָממען אונאבהענגיג איזט. דא קאנן זיך שאָן דיא רעגיערונג איינען איינגריפף ערלויבען, דא זיא יא היעדורך דיא געמיינדע-אויטאָנאָמיע ניכט אנגרייפט.)

„פאָן גראָססער וויכטיגקייט וואר דיא טהעטיגקייט אונזערער קאנצלייא בעטרעפפס דער „גאבעללא" דורך דיא געווערבס-פרייהייט ערלויבטע זיך נעמליך יעדער פליישהויער אהנע יעדע געמיינדע-בעוויללינגונג אויך כשר-פלייש צו פערקויפען. דיא געמיינדען פערלאָרען היעדורך איהרע הויפט-איינגאהמס-קוועללע. וויר האבען דעסוועגען ביי דער רעגיערונג שריטטע געמאכט אונד ערווירקטען איינען ערלאס, דאס נור דען קולטוס-געמיינדען דאס רעכט צושטעהע, דיא בעוויללינגונג צום כשר-פלייש-פערקויפע צו ערטהיילען." (איינען דעראַרטיגען ערלאס האט שאָן פאָר עטווא צווייא יאהרען אויך דיא אָרטהאָדאָקסע לאנדעסקאנצלייא ערווירקט!)

„אויך בעטרעפפס דער קולטוס-שטייערן האבען וויר דאס נאָטהיגע געטהאן. פיעלע גלויבטען נעמליך, וועגן דער געגענווערטיגען געמיינדע-אונאָרדנונגען גאר קיינע קולטוס-שטייערן צאהלען צו מיססען. אבער דיא רעגיערונג גאב דען בעפעהל דאס יעדער פערפפליכטעט איזט, דיא אויף איהן קאָממענדע קולטוסשטייער צו צאהלען." (אבער וואָהל דאָך ניכט, וועגן יעמאנד זיך אלס אָרטהאָדאָקסע ערקלערט אונד איינער אנדערן געמיינדע זיך אנשליעסט!)

„אויך וועגען דער מאטריקען האבען וויר דיא ג״אייגנעטען שריטטע איינגעלייטעט, דאמיט דיא מאטריקען שטרענגע נאָך דער אָרדנונג געפיהרט ווערדען. דא אין דען אויסגעשיעדענען אָרטהאָדאָקסען געמיינדען ביי דער מאטריקען-פיהרונג פיעל פערווירונג הערשט." (דיא מאטריקען ווערדען געוויס אין זעממטליכען איזראעליטישען געמיינדען מיט געוויססענהאפטיגקייט געפיהרט. מאָגליך, דאס אויך אירטהימער פאָרקאָממען. אבער זאָלכע זינד יא אויך שאָן דער גראָססען פעסטער קולטוס-געמיינדע צוגעקאָממען.)

וואקישער 86-פפינדיגער 5·40 גולד׳ אב טאָרנויץ. — כ א ר ן אוים דער ניר 78—80-פפינדיגער 3·26 אב דעברעצין, סלאוואקישעס 78—80-פפינדיגער 5·55 גולדען אב סאָבב. דעברעצינער 78—80-פפונד 3.30 גולדען אין דעברעצין. אב נירעדהאזא אָדער אב מישקאָלץ 3·30 גולד. — ג ע ר ס ט ע האטטע זעהר לעבהאפטען האנדעל. סלאוואקישע 72—73-פפד. 3·75 גולד׳ אב וועסטבאהן. 70—72-פפד׳ 3·20 גולד׳ אב גראן. אונגארישע פער 72-פפד׳ 3·60 גולדען אב וועסט-באהן. אלטע 72—73-פפד׳ 3·60 גולד׳ אב טאָרנויץ. פוטטער-גערסטע 72-פפד. 2·25 גולד׳ אב סעגעדין. — ק ו ק ו ר ו ץ 3·30—3·35 גולד׳ פער צענטנער אב וויען, באנאטער פער מאי-יוני 3.20 גול׳ אב פעסט. — ה י ר ז ע נייע 2·80 גולדען פער צענטנער אב וויען, אב וועסטבאהן 2·90 גולדען. — ר ע פ ס װאורדען 2400 קיבעל צו 10⅞ גולדען אב נאָדי-קאראָלי געהאנדעלט. — ר ע פ ס-ק ו כ ע ן פער סעפטעמבער-יעננער 3·60 גולדען פער צענטנער אב וויען. ב אָ ה נ ע ן, ווייסע צווערגעל 5·60 גולד׳ פער צענטנער אב וויען.

פרענומעראציאָנס-איינלאדונג.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנטען, דערען פרענומעראציאָנסטערמין אם 1. סעפטעמבער צו ענדע געהט (וואס נאמן דייטליך אויף איהרער „אדרעס-שלייפע" אנגעציינט איזט), איהרע פרענומעראציאָן גלייך ביים עמפפאנגע דיעזעס בלאטטעס צו ערנייערן, דאמיט זיא אויך דיא נעכסטען בלעטטער אונ-אונטערבראָכען בעקאָממען קאָננען.

אנפאנגס סעפטעמבער ליעפערן וויר אלס „ביילאגע" איינע יידישע לאנד-קארטע פאָן אייראָפא. אין וועלכער בעזאָנדערס דער קריעגס-שויא-פלאטץ אין דער וועסטליכען טירקייא דייטליך בעצייכנעט שטעהען ווירד. אין דערזעלבען ביילאגע ווערדען אויך אללע רעפושיטענ-נאמען נאך דעם אלף בית אונד נאך איהרער פארטייא-שטעללונג פערצייכנעט שטעהען.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

װ ו י י צ ע ן, נייער טהייס-ווייצען 82½-פפינדיגער 4·95 גולדען. — באנאטער 83½-פפינדיגער 5,25 גולד. פעסטער 83-פפינדיגער 5.10 גולד׳ אללעס פער דרייא מאנאטע אונד פער צאָלל צענטנער.

ק אָ ר ן 78—80-פפד. 3.30 גול.

װ ו י י צ ע ן נעגען דיא פאריגע פריי-נאָטירונג זינד דיא היישיגען פרייזע אום 10 קר. געפאללען. פער סעפטעמבער-אָקטאָבער 4,93—4,96, פער פריה-יאהר 5.47—5.50 גול.

ה א פ ע ר פער סעפטעמבער-אָקטאָבער 2.19 — 2.21 גולד. פער פריה-יאהר 2.39—2.41 גול.

ק ו ק ו ר ו ץ פער מאי 3.13 — 3.15 גולד.

ר ע פ ס : פער 150 פפונד קאָהל-רעפס פער אויגוסט-

סעפטעמבער 11¾ — 12 גולד., — באנאטער פער אויגוסט 10⅛—11½ גולד. —

וויענער פרייזע.

ש פ י ר י ט ו ס : פרוכט-שפיריטוס 46 קר.

װ י ע נ ע ר ש ל א כ ט פ י ע ה מ א ר ק ט : דער אויפ-טריעב אויף דעם שלאכטפיעהמארקט אם 23-טען ד. מ.. בעטרוג 1696 אונגארישע, 2432 גאליצישע אונד 94 דייטשע צוזאממען 4122 שטיק אָכסען. פער צענטנער פאָן 28—33 גולד. — קר.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער : מאיר בר״י רייז.

א נ צ ײ ג ע ן.

כ אָ נ ק ו ר ז.

אין דער היעזיגען קולטוס געמיינדע איזט דיא שטעללע איינעס שוחט ובודק ירא וחרד לדבר ד׳ ומומחה לרבים, דער צוגלייך דיא פעהיגקייטען בע־זיטצט לעמוד לפני התיבה לשרת בשם ד׳ להתפלל בשבתות וי״ט ולהתפלל בימי נוראים מוספים וכו׳, בקול נעים וערב, ולקרות בתורת ד׳ תמימה בנגינה נעימה ובדקדוק הטעמים מיום א׳ לחדש חשון תרל״ה הבע״ל אנגעפאנגען, צו בעזעטצען. רעפלעקטירענדע אויף דיעזע שטעללע, האבען איהרע דיעסבעציגליכען ציינניססע וקבלות, פערזעהען מיט דער אונטער-שריפט דעם געמיינדע-פארשטאנדעס, וואָ ער גע-געווערטיג פונגירט אונד מיט דער אונטערשריפט פאָן רבנים מובהקים, דאס זעלבער איבערהויפט ניע אין איינער נעאָלאָגען געמיינדע פונגירט האטטע, ביז לענגסטענס חצי אלול הבע״ל פראנקא איינצוזענדען. דער יעהרליכע געהאלט איזט פעסטגעזעטצט 400 גולדען אָ. וו. נעבסט 2 פפונד פלייש פאָן יעדער בהמה בשרה אונד נעבענעמאָלומענטען. — דער אָרצעפטירטע ערהאלט צום ערזאטצע זיינער רייזע-אונד איבערזיעדלונגס-קאָסטען 20 גולד. אָ. וו.

ד י ט ש אָ ס׳ מ א ר ט אָ ן (זיעבענבירגען), א׳ לסדר דברים תרל״ה לפ״ק.

ד ע ר פ אָ ר ש ט א נ ד׳

ק אָ נ ק ו ר ז.

מיט 1-טען אָקטאָבער ל׳ י׳ איזט אן דער היע-זיגען איזראעליטישען פאָלקסשולע דיא שטעללע דעס לייטענדען לעהרערס מיט דעם יעהרליכען געהאלטע פאָן 500 גולדען צו בעזעטצען. היערויף רעפלעקטירענדע מיססען דען פרעפאראנדיע-קורז אָפפענטליך אבסאָלווירט האבען אונד אלס הויפט-שוללעהרער בעפעהיגט זיין. העברעאישעס וויס-סען דארף ניכט אבגעהען אונד פאָן פערהייראטע-טען ערהאלט דעריעניגע פאָרצוג, דעססען גאטטין (אויף סעפאראטע ענטלאָהנונג) — אונטעררימט אין

װייבליכען האנדארבייטען ערטהיילען קאנן. אָפפער-טע זינד אן דען געפערטיגטען ביז 8-טען סעפטעמ-בער איינצוזענדען.

ג ר אָ ס-ק אָ ס ט א לאָ ן (נייטראער קאָמיטאט) אים אויגוסט 1875.

ד ע ר פ אָ ר ש ט א נ ד.

איין הויזלעהרער.

אין איינעם אָרדענטליכען הויזע ווירד צום הויזע איין לעהרער צו זעכס קינדערן געזוכט. יאהרעס-געהאלט 160 גולדען נעבסט קאָסט אונד קוואַרטיער. דער לעהרער מוס איין טיכטיגער אונגאר זיין אונד אויך עטוואס העברעאיש וויססען. בעווערבער מא-גען זיך אן דען געפערטיגטען ווענדען :

CARL HAIMANN, in Sillein.

איזראעליטישע עלטערן,

וועלכע איהרע זאָהנע אין איינע היעזיגע שולע שי-קען אונד דיאזעלבען אין איין סאָלידעס אונד רע-ליגיאָזעס הויז אין קאָסט אונד קוואַרטיער געבען וואללען, מאָגען זיך ווענדען אן ה׳ קאלאמאן פראנ-קעל, ראמבאך-גאססע נ׳ 8, ערסטען שטאָק. אין פעסט, וואָ איהנען אויף מינדליכע אָדער ברייפליכע אנפראגען גענויע אויסקינפטע ערטהיילט ווערדען.

פיר איזראעליטישע עלטערן.

בייא דעם געפערטיגטען, לעהרער דער פעס-טער איזראעליטישען נאָרמאל-הויפטשולע, דער שאָן זייט יאהרען קינדער, דיא פאָן דער פראָווינץ שטודירען קאמען, אין פערפפלעגונג האלט אונד זיא אין איהרען שטודיען פאָרטהיילהאפט אונטערשטיטצט, ווערדען אויך היער איינינע קינדער צו דיעזעם צוועקע, געגען בילליגע בע-דינגניססע איבערנאָממען.

סאמועל שענגעי.

פאלאטינגאססע נ׳ 13, בודאפעסט.

א נ צ י י ג ע.

וויר ערלויבען אונס היעמיט דען העררע פרוכטהענדלערן אונד גוטסבעזיטצערן האָפליכסט צור קעננטניס צו ברינגען, דאס וויר אם היעזיגען פלאטצע איינע „זאקלייה-אנשטאלט" אין גראָססעם מאסשטאבע ערעפפנעט האבען. דיא לייה-בעדינגונגען זינד זעהר ביליג. אום צאהלרייכען צושפרוך ביטטען האָכאכטונגספאָלל

לעאָפאלד ברוין אונד קאָמפ.

ג א ל ס ע ט ש, אים אויגוסט 1875.

קורז-טאבעללע פאָם 25 אויגוסט

באללענ-מעהל

	פל	קר
נומער 0	24	30
„ 1	23	50
„ 2	22	60
„ 3	20	40
„ 4	18	60
„ 5	16	70
„ 6	14	90
„ 7	13	10
„ 8	11	30
„ 8½	9	60

געלד-קורז

	פל	קר
זילבער-אגיא	101	85
דוקאטען	5	29
זעקסטריי-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	8	93
נאפאלעאנדאָר	8	93
פרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	65
רוסישע רובעל	1	54

לאָזע.

	פל	קר
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	135	25
דעטטא צו 50	135	—
1860-ער גאנצע לאָזע	111	90
דעטטא פינפטעל	116	25
1854-ער 4 פראצענטיגע שטאאטס-לאָזע	103	50
1839 ראטהשילד-לאָזע גאנצע	275	—
דעטטא פינפטעל	247	—
קאמא רענטענשיינע	22	—
קרעדיט-לאָזע	163	—
פעסטער לאָזע פער 100 גולדען	110	50
פעסטער לאָזע פער 50	56	—
דאנוי-דאמפשיפפאהרטס-לאָזע	94	—
סאלם צו 40 גולדען	35	—

	פל	קר
פאלפי צו 40 גולדען ק. מ.	27	75
קלארי צו 40 „ „	25	—
סט. גענאָיס צו 40 „ „	27	25
אָפנער צו 40 „ „	25	50
ווינדישגרעטצער צו 20 גולדען ק. מ.	22	25
וואלדשטיין צו 20 „ „	19	50
קעגלעוויטש צו 10 „ „	12	—
יוראלפלאָוע צו 10 „ „	13	50
סטאניסלויער צו 20 „ „	14	—
אינסבריקער לאָזע	16	50
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	15	75
קראקויער לאָזע	14	75
טירקען לאָזע	49	—
דעטטא 120 פראנקס איינצאהלונגען	—	—
אונגארישע פרעמיען-לאָזע א 100 גולדען	78	50
דעטטא צו 50 גולדען	77	50
וויענער-לאָזע	104	50

ווערטה-פאפיערע.

	פל	קר
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	81	60
טעמעשוואר-באנאטער	81	50
זיעבענבירגישע	79	50
גאליצישע	85	50
בוקאווינער	86	50
אונגארישע איזענבאהן-אנלעהען	99	75
ווייןצעהענט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	76	50
פעסטער שטראסען-באהן	213	—
אָפנער שטראסענבאהן	70	—
מוניציפאל-באנק	21	50
אנגלא-באנק I. עמיסיאָן	10	25
אונגארישע באָדען-קרעדיט	61	50
שפאר- אונד קרעדיט-פעראיין	88	50
אונגארישע קרעדיט-באנק	206	50

	פל	קר
פעסטער קאממערציאל-באנק	787	—
פעסטער געווערבע-באנק	265	—
פראנקא-אונגארישע	51	—
אינדוסטריע-באנק-אקציען	60	—
אָפנער קאממערציאל-באנק	156	—
לאנדעס צענטראל-שפארקאססע	92	—
אָפנער בירגערליכע	—	—
פעסטער ערסטע פאטערלענדישע	2350	—
פעסטער פארשטעדטישע	49	25
פעסט-אָפנער הויפטשטעדטישע	137	50
דעטטא צווייטע עמיסיאָן	—	—
פפאנדשיינע דער אונגארישען באדענקרעדיט-איש צו 5 איינהאלב פראצענט	86	80
דער אונגארישען היפאטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פראצענט	81	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראצענט	86	—
דעטטא צו 6 פראצענט	87	—
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	88	50
קעטטען-בריק-אקציען	85	50
נארד-אסט-באהן	113	—
אלפאלד-פיומאנער	120	—
אונגארישע אסטבאהן	47	—
טהייס באהן	186	—
זיעבענבירגער באהן אקציען	112	—
קאשוי-אָדערבערגער באהן אקציען	121	50
פראנץ-יאָזעפ׳ס באהן אקציען	157	75
קארל-לודוויג-באהן אקציען	218	25
לעמבערג-טשערנאָוויטץ-יאססי באהן	137	50
קרעדיט-אקציען	208	60
באנק-	916	—

פרוכטפרייז-טאבעללע

פ ר י כ ט ע	קוואליטעטס-געוויכט	פער צאָלל-צטר
ווייצען, נייער באנאטער	81	4.50—4.40
„ „	82	4.70—4.60
„ „	83	4.90—4.80
„ „	84	5.10—5.—
„ „	85	5.25—5.15
„ „	86	5.35—5.25
„ טהייס	81	4.55—4.45
„ „	82	4.75—4.65
„ „	83	4.95—4.85
„ „	84	5.15—5.05
„ „	85	5.20—5.30
„ „	86	5.30—5.20
„ פעסטער באָדען	81	4.45—4.35
„ „	82	4.65—4.55
„ „	83	4.85—4.75
„ „	84	5.05—4.95
„ „	85	5.20—5.10
„ „	86	5.30—5.20
„ ווייסענבורגער	81	4.50—4.40
„ „	82	4.60—4.70
„ „	83	4.90—4.85
„ „	84	5.15—5.—
„ „	85	5.30—5.20
„ „	86	5.40—5.30
		פער צענטנער
קארן	80	3.45—3.40
גערסטע מאלץ	72	3.10—2.80
„ פוטטער	72	2.70—2.50
האפער	50	2.40—2.35
קוקורוץ באנאטער	פער סעטצען	3.20—3.15
אנדערע גאטטונג	צענטנער	3.15—3.10
הירזע	75	2.60—2.70

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1875. Druck v. Moritz Burian, Waitznerboulevard, Marokkanerhof.

יעטצט צור פֿערהאנדלונג קאָממען ווערדע, ווייס מאן נאָך ניכט. איינינע מיינען, מאן ווירד צוערסט דאס ענדע דער דעלעגאציאָנס-זיטצונג אבווארטען, דענן ערסט דאנן קאָננען וויר גענויא וויססען, וויא פֿיעל וויר אים נעכסטען יאהרע צו דען געמיינזאממען אויסגאבען בייצושטייערן האבען. דיא דעלעגאציאָנס-זיטצונגען ווערדען אבער הייער אין וויען ערסט אם 20-טען סעפּטעמבער בעגיננען — אונד זאָמיט מיסטע מאן היער מיט דער בעראטהונג דעם באָדשעטס לאנגע ווארטען. וויר גלויבען דאהער, דאס דיא אייגענטליכע וויכטיגע טהעטיגקייט דעס רייכסטאגעס ערסט אים אָקטאָבער בעגיננען ווירד.

זאָ פֿיעל שטעהט פֿעסט, דאס יעטצט דער אונגארישע רייכסטאג צו איינער זעהר ע ר נ ס ט ע ן צייט עראָפֿפֿנעט ווארדע. זאָוואָהל דיא א י נ נ ע ר ע, אלס אויך דיא א ו י ס ו ו ע ר ט י ג ע פּאָליטיק איזט יעטצט זעהר שטירמיש אונד אין גראָסטער אונאָרדנונג אונד פֿערווירונג.

אים א י נ נ ע ר ן הערשט דיא געלד-נאָטה, אונד א ו י ס ו ו ע ר ט ס הערשט דיא רעוואָלוציאָן.

דיא געלד-נאָטה ווירד אים רייכסטאגע נאָך זעהר שטירמישע זיטצונגען הערפֿאָררופֿען: דענן דיא רעגעלונג אונזערער געלד-פֿערהעלטניססע בילדעט יעטצט דיא הויפּט-פֿראגע אים לאנדע. זאָ פֿיעל קאָננטען וויר שאָן אוים דער ביזהעריגען טהעטיגקייט דער רעגיערונג ערזעהען, דאס זיא עס מיט דעם ש פּ א ר ע ן דאָך זעהר ערנסט מיינע. דער רייכסטאג ווירד יעטצט דאפֿאָן איבערראשט ווערדען, וועננ ער פֿאָן דען פֿיעלען ערשפּארניססען דער רעגיערונג האָרען ווירד. דיא פֿיעלען געריכטס-האָפֿע ווארדען פֿערמינדערט, פֿיעלע בעאמטע ווארדען ענטלאססען אונד אללע אויסגאבען, וועלכע ניכט אונאומגענגליך נאָטהווענדיג זינד, ווארדען איינגעצאָגען. — דאס מיניסטעריאום ווירד יעטצט צור אויספֿיהרונג זיינער פּלאָנע איין לייכטעס שפּיעל האבען, דא עס ⅘ דער דעפּוטירטען-אנצאהל אויף זיינער זייטע האט: איינע זאָלכע מאיאָרישעט בעזיטצט יעטצט קיינע רעגיערונג אין אייראָפּא!

פֿיר דיא גאנצע עסטערייך-אונגארישע מאָנארכיע איזט דער נייע אונגארישע רייכסטאג דיעסמאל פֿאָן גראָסערער בעדייטונג אלס זאָנסט: ער איזט פֿאסט זאָ וויכטיג, וויא דער רייכסטאג פֿאָם יאהרע 1867, אין וועלכעם דער אויסגלייך צווישען עסטערייך אונד אונגארן געשאפֿפֿען ווארדע. פֿיעלע פּונקטע אין יענעם אויסגלייכע ווארדען נור אויף 10 יאהרע פֿעסטגעשטעללט, אונד יענער טערמין ווירד אים יאהרע 1877 אבלויפֿען. דער פּאָליטישע אויסגלייך אן אונד פֿיר זיך בלייבט וואָהל אונבעריהרט, אבער דיא ווירטהשאפֿטליכען געמיינזאמען אנגעלעגענהייטען, וויא צום בייספּיעל דער צאָלל- אונד האנדעלס-פֿערטראג אונד דיא באנק-פֿראגע, ווערדען יעטצט אויפֿס נייע רעווידירט אונד געאָרדנעט ווערדען. זייט אכט יאהרען ווירד שאָן וועגען דיעזער אנגעלעגענהייטען געשטריטטען, ביז זיא ענדליך דאָך צום אבשלוסע ווערדען קאָממען מיססען. —

אבער אויך אויסערהאלב אונזערער גרענצען זינד יעטצט זאָלכע אנגעלעגענהייטען אויפֿגעטויכט, וועלכע אין אונזערעם רייכסטאגע צור שפּראכע קאָממען ווערדען. וויר מיינען נעמליך דיא רעוואָלוציאָן, וועלכע אן אונזערער זידליכען גרענצע אויסגעבראָכען איזט. — זאָגאר דער קראָאטישע לאנדטאג האט יעטצט איין שרייבען (אדרעססע) אן דען קאָניג געריכטעט, אין וועלכעם עס הייסט: „דער קראָאטישע לאנדטאג קאנן ניכט מיט רוהע זיינע טהעטיגקייט בעגיננען, וייל יענזייטס דער גרענצע דאס פֿייער דער רעוואָלוציאָן אויסגעבראָכען איזט; אייערע מאיעסטעט מאָגען דאהער אים אינטערעססע דעם פֿריעדענס איינע ערהאבענע טהעטיגקייט ענטפֿאלטען . . .“ — זאָמיט ווירד זיך יעטצט אויך דער אונגארישע רייכסטאג איבער דיעזע בענאכבארטע רעוואָלוציאָן ניכט זאָ לייכט הינוועגזעטצען קאָננען.

דיא רעוואָלוציאָן

א י ן ד ע ר ה ע ר צ ע ג אָ ו ו י נ א.

IX.

מיט איינער רעוואָלוציאָן לאָסט זיך ניכט זאָ לייכט פֿריעדען שליעסען. וויא וויר אין פֿאָריגעם בלאטטע מעלדעטען, וואָללטע מאן דען שטרייט אין דער וועסטליכען טירקייא דורך איינען פֿריעדליכען אויסגלייך בעזייטיגען; אבער דיא רעוואָלוציאָנערען וואָללען פֿאָן איינעם אויסגלייכע מיט דער טירקייא ניכטס האָרען, זיא וואָללען פֿיעלמעהר איינע גענצליכע לאָזרייסונג פֿאָן דער סולטאנישען רעגיערונג. —

אינצווישען האט אין קאָנסטאנטינאָפּעל איין מיניסטער-וועכסעל שטאטטגעפֿונדען. דער ביזהעריגע ערסטע מיניסטער (גראָס-וועציער) דאנקטע אב אונד אנשטאטט זיינער ווארדע מאהמוד פּאשא צום גראָס-וועציער ערנאננט. מאהמוד פּאשא איזט איין ריקשריטטס-מאנן אונד וויל פֿאָן איינעם פֿאָרטשריטטע אין דער טירקישען ווירטהשאפֿט ניכטס וויססען. דורך דיעזען אונגליקליכען מיניסטער-וועכסעל האבען זיך דיא אנגעלעגענהייטען אין דער טירקייא נאָך פֿערשלימטערט.

בייא זיינען איננערען אונרוהען וויל דער סולטאן יעטצט נאָך עטוואס נייעס אין דער טהראָנ-פֿאָלגע איינפֿיהרען. ביז יעטצט ווארדע נאָך דעם טאָדע איינעס סולטאנס ניכט דער עלטעסטע זאָהן, זאָנדערן דער עלטעסטע אין דער פֿאמיליע צום סולטאן געמאכט; דער יעטציגע סולטאן וויל אבער, דאס נאָך זיינעם טאָדע נור זיין עלטעסטער זאָהן דען טהראָן בעשטייגען זאָלל. דער נייע גראָס-וועציער איזט פֿיר דיעזען פּלאן איינגענאָממען אונד ער וויל דאהער דען אויסווערטיגען מעכטען אין פֿיעלען איננערן אנגעלעגענהייטען נאכגעבען, וועננ זיא איהן נור אין זיינעם נייען פּלאנע דער טהראָנ-פֿאָלגע אונטערשטיטצען ווערדען.

וועהרענד דיעזער צייט מאכט אבער דיא רעוואָלוציאָן גראָסע פֿאָרטשריטטע. דיא רעוואָלוציאָנערען וועהלטען בערייטס דען רעגיערענדען פֿירסטען פֿאָן מאָנטענעגראָ צו איהרעם אָבער-קאָממאנדאנטען אונד גאנץ מאָנטענעגראָ מאכט יעטצט גראָסע פֿאָרבערייטונגען, אום דען רעוואָלוציאָנערען צו הילפֿע צו איילען.

אין אללען אייראָפּעאישען לענדערן ווערדען געלד-זאממלונגען צו גונסטען דער רעוואָלוציאָנערען פֿעראנשטאלטעט, אונד זאָגאר אין ענגלאנד האט דער בעריהמטע שטאאטס-מאנן „לאָרד רוססעל“ איינע דערארטיגע געלד-זאממלונג מיט 500 גולדען, וועלכע ער אוים איינענער טאשע שפּענדעטע, עראָפֿפֿנעט.

איינע נייערע דעפּעשע אוים דער הערצעגאָווינא מעלדעט: בייא ק אָ ל א ש י ן האט איינע שלאכט צווישען דען טירקען אונד דען רעוואָלוציאָנערען שטאטטגעפֿונדען. אין דיעזער שלאכט זינד וואָהל נור 16 טירקען געפֿאללען, דאפֿיר אבער ווארדען איהנען 300 אָכסען אונד 1600 שאפֿע אבגענאָממען, וואָדורך זיך יעטצט דיא רעוואָלוציאָנערען בעססער פֿערפּפֿלעגען קאָננען. אין איינער צווייטען שלאכט זינד 25 טירקען געטאָדטעט וואָרדען.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(ב ע ש ט א ה ל ע נ ע, ד ע נ ע ן נ י כ ט ס פֿ ע ה ל ט.) אים היעזיגען איזראעליטישען טעמפּעל ווארדען זייט איינינער צייט דיא שטענדער (וואָ דיא לייטע איהרע טלתים, תפלין, סידורים אונד מחזורים אויפֿבעוואהרען) ערבראָכען אונד אויסגעלעערט. ד״ר טעמפּעל-דיענער, דער דיעזען דיעבשטאהל בעמערקטע, שטעללטע זיך נון מיט אנדערען צווייא מעננערן אויף דיא לויער, אום ענדליך דען דיעב דאָך צו ערווישען. דיעם דויערטע מעהרערע טאגע הינדורך. ענדליך האָרטען זיא איינעס אבענדס אים טעמפּעל איין גערייש, וועלכעס פֿאָם

שטאנד נעבען איהם מיט נעציקטעם שווערטע, אום איהן צו פֿערטהיידיגען.

„וואס? דוא ציעהסט דיין שווערט? (ריעף דער פּרינץ) גלויבסט דוא, דאס איך מיך אלליין געגען דיעזעס געזינדעל ניכט פֿערטהיידיגען קאָננטע?“

„אום גאָטטעס ווילען! בייא אללען היילינגען בעשוואָרע איך אייך (זאגטע שטעפֿאן), געבט דער איבערמאכט נאָך! פֿיעלע הונדע קאָננען אויך איינעם לאווען בייקאָממען. נאָך איזט עס צייט, אייך אוים דער געפֿאהר צו רעטטען. וועננ איהר דיעזעס מעדכען דען לייטען אויסליעפֿערט, וואָללט איהר היער זאָ שימפּפֿליך ערשלאגען ווערדען? זאָלל זאָ אונריהמליך אייער גראָסעס לעבען ענדען? וואס איזט אייך דיעזע יידין, דאס איהר וועגען דערזעלבען אייער לעבען אין געפֿאהר זעטצט?“

„אָ, ערבארמט אייך מיינעס יונגען לעבענס (ריעף דאס מעדכען ציטטערנד), פֿערלאססעט מיך ניכט! דער גאָטט דעס הימעלס, דען איך אנבעטע, ווירד אייך געגען דיעזע פֿיעלען מענשען שיטצען. אויך אונזער קאָניג דאוויד בעטעטע: אללע היידען אומרינגען מיך; אים נאמען גאָטטעס, איך צערהויע זיא (כל גוים סבבוני, בשם ד׳ כי אמילם.)“

בייא דיעזען וואָרטען ווארדע דאס מעדכען זאָ ראָטה אונד זאָ בעגייסטערט, דאס ארטהור פֿאָן איהרער שאָנהייט נאָך מעהר בעצויבערט ווארדע — אונד ער זאגטע דאהער: „אים נאמען גאָטטעס שוואָרע איך דיר, דאס דיר היער ניכטס געשעהען ווירד. — אונד איהר ריטטער שטעפֿאן! שטעקעט אייער שווערט איין אונד נעהט אום דיא פּאָליציייא. ביז איהר וויעדער היער זייד, ווערדע איך מיך שאָן צו פֿערטהיידיגען וויססען.“

דער ריטטער שטעפֿאן וואָללטע נור שווער געהאָרכען, אבער דער פּרינץ צייגטע איהם אין זאָלכעם צאָרניגעם געזיכט, דאס ער געהאָרכען מוסטע.

דאס געזינדעל, וועלכעס אנפֿאנגס בייא ערשיינען דעס ריטטערס מיט געציקטעם שווערטע, צוריקגעשרעקט ווארדע, איזט יעטצט נאָך דער ענטפֿערנונג דעס ריטטערס מוטהיגער געוואָרדען. מאן מאכטע איינען גאנצען קריעגס-פּלאן, אום דיא טרעפּפּען צו אומרינגען אונד זאָ דען פּרינצען ריגגס הערום אנצוגרייפֿען. דיא געפֿאהר ווארדע אימער גראָסער. מיט יעדער מינוטע ווארדע דער פּרינץ אימער מעהר אונד מעהר איינגעענגט; ער פֿערטהיידיגטע זיך וואָהל זעהר טאפּפֿער, אבער דיא איבערמאכט וואר צו גראָס. שאָן וואר דער הויפֿע דער אלטען אננא נעהער געקאָממען, אום זיא זאממט דעם מעדכען פֿאָרטצוריססען — דא אָפֿפֿנעטע זיך פּלאָטצליך דאס טהאָר — אונד איין יונגער מאנן שלעפּפּטע פֿאָן איננען דיא צווייא פֿרויענצימער הינין. דאס געזינדעל וואָללטע נאכשטירצען, אבער דער פּרינץ האטטע דיא ערסטען איינדרינגלינגע ניעדערגעהויען, וואָרויף ער זיך זעלבער אין דאס טהאָר הינין בעגעבען האטטע.

„אי, מיין ליעבער זאָהן, וויא קאָממסט דוא היעהער? זעהעט דאָך הער, דאס איזט יא מיין פּ ע ט ע ר. וועלכער אונס צור רעכטען צייט דאס טהאָר אָפֿפֿנעטע!“ ריעף אננא.

„פּעטער? פּעטער? (ריעף ארטהור גאנץ ערשטוינט) זייד איהר ניכט דער געליעבטע פֿאָן קיטטי. וועלכע אייך ניכט הייראטען וויל אונד וועסהאלב איהר אויך ליעבעס-ק ר א נ ק זייד? וויא איהר נון זעהט, קעננע איך אייערע פֿערהעלטניססע זעהר גענויא. איך קאנן אייך נון זאגען, דאס קיטטי ענדליך נאכגעגעבען אונד אייך דאָך הייראטען ווירד . . . פֿאָר אללעם זאגט מיר אבער, וויא קאָממט איהר היעהער?“

„אלס דאס גוטע יידישע מעדכען וועגגינג (זאגטע פּעטער), לאג איך נאָך אין מיינעם פֿיעבער; אבער באלד איזט מיר איינגעפֿאללען, דאס היינטע „פּראָצעססיאָן“ איזט אונד דאס דיעם מעדכען איין אונגליק געשעהען קאָננטע. איך נאהם מיינע אללען שוואכען קרעפֿטע צוזאממען אונד איילטע נאָך. איך זאה אייך אבער שאָן פֿאָר דעם פֿערשלאָססענען טהאָרע אין גראָסטער געפֿאהר. גליקליכער ווייזע קעננע איך מיך אבער אין דיעזעם פּאלאסטע זעהר גוט אויס. אָהנע מיך לאנגע צו בעזיננען, שפּראנג איך איבער דען צוין אונד קאם זאָ אין דיעזען פֿאָרהאָף, וואָדורך איך דאס טהאָר אָפֿפֿנען קאָננטע. וועננ איהר וואָללעט, קאָננט איהר מיטקאָממען ביז צור טהעמזע, וועלכע היער אם ראנדע דעם גארטענס פֿליעסט. דאָרט שטעהט איין קליינעס שיפֿף, וואָרויף איהר אייך זעטצען קאָננט, בעפֿאָר דרויסען דאס היילענדע געזינדעל דאס טהאָר שפּרענגען ווירד.“

„וועם געהאָרט דענן דיעזער פּאלאסט?“

„דעם גראָפֿען פֿאָן ס א ל י ס ב ו ר י!“

„סאליסבורי? איזט דאס ניכט דער שוויעגער-פֿאטער פֿאָן ווילהעלם לאנגענשווערט? (קאָניג היינריך האטטע מיט איינעם בירגערליכען וויבע איין ליעבעס-פֿערהעלטניס געהאבט, אוים וועלכעם דיעזער ווילהעלם לאנגענשווערט ענטשטאממטע. אונד ער וואר זאָמיט דער נאטירליכע זאָהן דעס קאָניגס) איך גלויבע, דאס דיעזער גראָף סאליסבורי געגען דען ערסטגעבאָרענען פּרינצען ריכארד אונד פֿיר דען צווייט-געבאָרענען פּרינצען יאָהאנן איזט?“

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

זאָ לויטען דיא הערפאָרראגענדען שטעללען יענעס בעריכטעס, וועלכען דער קאנצלייא-סעקרעטער, דר' סימאָן, דער פערזאממלונג פאָרגעלעזען האטטע.

צום שלוסע זיינעס בעריכטעס ערוועהנטע ער נאָך, דאס מאן פאָן דען 5000 גולדען, וועלכע דער רייכסטאג יעדעס יאהר צו איזראעליטישען קולטוס-צוועקען בעווילליגט, אונטער דיא אונטערשטיטצונגס-בעדירפטיגען געמיינדען צו 100 ביז 600 גולדען פערטהיילטע.

נאך פערלעזונג דיעזעס בעריכטעס ווארדע דער קאָנגרעס-קאנצלייא דער דאנק דער פערזאממלונג אים פראָטאָקאָללע אויסגעדריקט.

דיא זיטצונג דויערטע ביז מיטטאג, וואָרויף דיא פערזאממעלטען העררען זיך צום קולטוסמיניסטער, צום מיניסטער־פרעזידענטען אונד צום מיניסטער דעם אינגערן בעגאבען. הערר דר' ל י נ ע ט י אויס שטוהלווייסענבורג וואר דער שפרעכער דיעזער דעפוטאציאָן אונד דאנקטע נאטירליך דאפיר, דאס עס מיט דער סעמינאר-פראגע ענדליך דאָך איינינע שריטטע פאָרווערטס געהע. דער קולטוס מיניסטער ערווידערטע: „איך האָפפע מיינע הערערן, מיט בעשטיממטהייט, דאסס דאס סעמינאר שאָן מיט בעגינן דעם נעכסטען שול-יאהרעס ערעָפפנעט ווערדען ווירד. אבער עס ווערע גוט, דאס אויך פיר דיא שול-לעהרער עטוואס געשעהע, דאמיט זיא ניכט זאָ געדריקט לעבען מיססען." דארויף אנטוואָרטעטע אבער דיא דעפוטאציאָן, דאס דיא שול-לעהרער נור אין דען אָרטהאָדאָקסען-געמיינדען זאָ בעדריקט ווערדען, אבער ניכט אין דען קאָנגרעס-געמיינדען. (דיא הערערן לעהרער אבער מיינען, דאס זיא אין ביידערלייא געמיינדען גלייך פיעל צו ליידען האבען.)

פאָם קולטוס-מיניסטער בעגאב זיך דיא דעפוטאציאָן צום אונגארישען מיניסטער-פרעזידענטען באראָן בעלא ווענקהיים. דער שפרעכער הערר דר' ל י נ ע ט י ערזוכטע דען מיניסטער-פרעזידענטען, דיא סעמינאר-אנגעלעגענהייט אים רייכסטאגע צו אונטערשטיטצען, וואָרויף באראָן ווענקהיים אנטוואָרטעטע: „דיא בילדונג אונגארישער ראבבינער ליעגט אויך אים אינטערעססע דעס לאנדעס. איך ווערדע דאהער, מיינע הערערן, געוויס ניכט פערפעהלען, דיעזע אנגעלעגענהייט קרעפטיג צו אונטערשטיטצען."

פאָן היער בעגאב זיך דיא דעפוטאציאָן ווידער צום מיניסטער דעם אינגערן, נעמליך צו העררן קאָלאָמאן טיסאָ. אבער אום איינען פונקט אונטערשיעד זיך דיא איסערונג דעם מיניסטערס דעם אינגערן פאָן דער איסערונג זיינער צווייא אנדערן מיניסטער-קאָללעגען. ער זאגטע נעמליך: „קיין רעכטשאפפענער אונגאר ווירד דיא ערריכטונג איינעס אונגארישען ראבבינער-סעמינארס פערהינדערן וואָללען. — דאָך, מיינע הערערן, גלויבע איך, דאס דער שול-פאָנד עבען אויך צו שול-צוועקען פערווענדעט ווערדען מיססע. עס זאָללטע דאהער איין טהייל דעם פאָנדעס יענען געמיינדען געגעבען ווערדען, וועלכע ניכט אים שטאנדע זינד, איהרע פאָלקסשולען זעלבסט צו ערהאלטען; בעזאָנדערס יענען געמיינדען, וואָ זיך דיא איזראעליטישען שולען אין פערנאכלעססיגטעם צושטאנדע בעפינדען." — (הערר פאָן טיסאָ מיינט אלזאָ, דאס ניכט דאס גאנצע געלד דעם שולפאָנדעס אין דאס סעמינאר געשטעקט ווערדע, זאָנדערן, וויל דער פאָנד דאָך אייגענטליך מעהר פיר שולען בעשטיממט איזט, מאָגע מאן פאָן דעם געלדע אויך דען אָרטהאָדאָקסען געמיינדען צור ערהאלטונג איהרער שולען געבען.)

ענדליך בעגאב זיך דיא דעפוטאציאָן צום מיניסטעריאל-ראטהע ר א נ נ י כ ע ר, אום דעמזעלבען אים נאמען דער פערזאממלונג דער איזראעליטישען דיסטריקטס-פרעזידענטען דאפיר צו דאנקען, דאס ער פאָריגעס יאהר אין זיינער געלעהרטען דענק-שריפט פיר דיא ערריכטונג איינעס ראבבינער-סעמינארס זאָ אייפריג געקעמפפט האטטע.

וויר וואָללען פאָרלייפיג צו דעם אביגען בעריכטע פאָלגענדעס בעמערקען:

ערסטענס, דאס דיא קאָנגרעס-קאנצלייא זיך צו זעהר מיט איהרען לייסטונגען ריהמט. אייגענעס לאָב — זאגט איין שפריכוואָרט — ריעכט ניכט. — אללעס, וואס דיא קאָנגרעס-קאנצלייא פיר איהרע פארטייא געטהאָן, האט יא אויך דיא אָרטהאָדאָקסע קאנצלייא פיר דיא אָרטהאָדאָקסען געמיינדען געלייסטעט. וואס יעדאָך דאס סעמינאר בעטריפפט, זאָ ווירד דעססען בייא קיים מעהר אייפגעהאלטען ווערדען. דאס האט אבער ניכט דיא קאָנגרעס-קאנצלייא ערריכט, זאָנדערן הערר מיניסטער ט ר עַ פ אָ ר ט. דער עס זיך צור אייפגאבע געמאכט האט, דאס סעמינאר דורכצוזעטצען, וויל דיעס איין „ליעבלינגס-פלאָן" זיינעס שוואגערס, דעס פערשטאָרבענען מיניסטערס באראָן אָ ט ו ו אָ ש געוועזען. אבער דיא „געלד-פראגע" ווירד איממער נאָך גראָסע שוועריגקייטען מאכען. מאן ברויכט נור דיא אנטוואָרט דעם העררן ט י ס אָ גענויא צו לעזען, אום צו זעהען, ד א ס ד י א אָ ר ט ה אָ ד אָ ק ס ע ן נ אָ ך נ י כ ט א ל ל ע ס פ ע ר ל אָ ר ע ן ה א ב ע ן! —

דער נייע אונגארישע רייכסטאג.

מיט דיעזער וואָכע פאָנגט עס אָן, אייך אין אונזערער אינגערן פאָליטיק רעכט לעבהאפט צו ווערדען. בייגאהע אללע דעפוטירטע זינד היער בערייטס צור רייכסטאגס-ערעָפפנונג איינגעטראָפפען אונד אין דעם בעראטהונגס-זאאלע דער ליבעראלען פארטייא געהט עס שאָן זעהר לעבהאפט צו.

מאָרגען אום 10 אוהר פאָרמיטטאגס האָלט דער רייכסטאג זיינע אללער-ערסטע זיטצונג. בייא יעדער ערסטען זיטצונג איזט דער עלטעסטע דער פרעזידענט, אונד זאָמיט ווירד יעטצט הערר ש ע ד ע נ י, וועלכער אלס 76 יעהריגער מאנן, דער עלטעסטע אונטער דען דעפוטירטען איזט, דער אלטערס-פרעזידענט זיין. דאנן ווירד ווידער הערר קאָלאָמאן ג י צ י צום רייכסטאגס-פרעזידענטען געוועהלט ווערדען. הערר גיצי וואר דער־יעניגע, וועלכער דען ערסטען שריטט צור פארטייען-פעראייניגונג געמאכט האטטע, אונד זאָמיט גיבט עס יעטצט פיר דיא ליבעראלע-פארטייא קיינען פאססענדערן פרעזידענטען, אלס עבען העררן גיצי.

אום 11 אוהר פאָרמיטטאגס בעגעבען זיך זאָדאנן אללע דעפוטירטע אין דיא אָפנער קאָניגס-בורג, וואָ דער קאָניג אום 12 אוהר מיטטאגס דיא טהראָן-רעדע האלטען ווירד. אין דיעזער טהראָן-רעדע ווירד דער גאנצע ארבייטס-פלאָן דער רעגיערונג אנגעפיהרט ווערדען, אונד וויא דיא צייטונגען מעלדען, ווירד דער קאָניג אין דיעזער רעדע אויך פאָן דער רעוואָלוציאָן אין דער וועסטליכען טירקייא איינע ערוועהנונג מאכען.

פאָן דער אָפנער קאָניגס-בורג בעגעבען זיך זאָדאנן דיא דעפוטירטען ווידער נאָך פעסט, וואָ אום 1 אוהר נאכמיטטאגס איינע צווייטע רייכסטאגס-זיטצונג שטאטטפינדען ווירד. — איבערמאָרגען מיטטוואָך ווירד אים רייכסטאגע דיא קאָנשטיטואירונג דעס הויזעס פאָרגענאָממען ווערדען.

דיא מיניסטער וואָרען אין דער צווישען-צייט, אין וועלכער קיינע רייכסטאגס-זיטצונגען אבגעהאלטען וואורדען, זעהר פלייסיג. דרייסיג נייע געזעטצע וואורדען בערייטס אויסגעארבייטעט אונד דיעזע ווערדען יעטצט דעם רייכסטאגע צור בעראטהונג פאָרגעלעגט ווערדען. דיא הויפט-פראגע איזט נור, אב דיא רעגיערונג שאָן איינען פלאן האט, נאָך וועלכעם אונזערעם לאנדע דיא גראָסע שולדען-לאסט ערלייכטערט ווערדען קאָננטע? דיא ערסטע טהעטיגקייט דעס רייכסטאגעס ווירד דאהער זיין, דיא פערבעססערונג דער ווירטהשאפט אונד דער פערוואלטונג אין בעראטהונג צו ציעהען.

אָב דאס „באָרשעט" פיר דאס יאהר 1876 שאָן

פאָלליעטאָן.

דיא יודען אין ענגלאנד.

(3-טע פאָרטזעטצונג.)

„ליעגט מיר וועניג דאראן (זאגטע ארטהור), איינע יידין מעהר אָדער וועניגער אויף דער וועלט, דארויף קאָממט עס ניכט אן, עס גיבט גענוג יודען-נעשמיים היער!"

„גוט, זאָ נאהע בעריהרט מיך דיא זאכע אויך ניכט. מייגעטוועגען מאג זיא שטערבען. מיר ווערע ליעבער, מאן העטטע איהרעס לעבען שאָן איין ענדע געמאכט, דאמיט נור שאָן דיא העטצע פאָריבער ווערע אונד וויר ווייטער קאָממען קאָננטען!"

היינץ האטטע גענוג לאנגע צו קעמפפען, ביז ער דאס מעדכען אויס דען שיטצענדען הענדען דער אלטען רייסען קאָננטע. היינץ האטטע זאדאנן פאָם קאָפפע דעם מעדכענס דען שלייער הינונטערגעריססען — אונד דא ערבליקטע מאן איין שאָנעס געזיכט. וויא מאן איין זאָלכעס פיעללייכט אין גאנץ ענגלאנד ניכט געזעהען האטטע.

זעלבסט דאס געזינדעל איזט פיר דען ערסטען אויגענבליק שטוינענד אונד בעוואונדערנד וועגען דיעזעס שאָנען געזיכטעס שטעהען געבליעבען; אבער באלד פערזעטצטע היינץ דעם מעדכען איינע ווייטשאללענדע אָהרפייגע. קוים האטטע ער דיעס געטהאָן, דא פיהלטע ער זיך פלאָטצליך פאָן איינער פעסטען האנד געפאקט אונד מיט איינער אנדערען שטארקען האנד בעקאם ער איינען זאָלכען שלאג אינס געזיכט, דאס איהן גלייך דאס בלוט בעוואשען האטטע אונד ער אָהנמעכטיג צוזאממענגעזונקען איזט. ער קאָללערטע דיא שטיעגען הינונטער אונד האטטע אויך מעהרערע נעבענשטעהענדע מיטגעריססען, זאָ דאס דער פלאטץ אום דיא אלטע אונד אום דאס מעדכען אינר ארטהור פרייא געוואָרדען איזט. — דיעזער שטארקע מאנן, וועלכער דאס מעדכען אויס דען הענדען דעם טיגערס בעפרייטע, וואר קיין אנדערער, אלס ארטהור (אָדער איינענטליך פרינץ ריכארד). אלס ער נעמליך דאס שאָנע געזיכט דעם מעדכענס ערבליקטע, וואר ער זאָ בעצויבערט, דאס ער זיך מיט דער געפאהר זיינעס לעבענס אונד מיט דער געפאהר ערקאננט צו ווערדען — דורך דען הויפען דרענגטע, אום איינע ש אָ נ ה י י ט צו רעטטען. —

ניכט דאס „יידישע מעדכען", זאָנדערן בלאָס דיא אויסעראָרדענטליכע „שאָנהייט" האטטע דען פרינצען זאָ ענטציקט, דאס ער זיך פאָן זיינעם בעגלייטער זאָ שנעלל לאָזרייסען אונד דורך דיא פיעלען ווילדען מענשען דורכדרענגען קאָננטע. זיין בעגלייטער (דער ריטטער שטעפאן) ערשראק, אלס ער דען פרינצען דאָרט אָבען צור רעטטונג דעס מעדכענס ערבליקטע. וויא, ווענן מאן איהן יעטצט ערקעננען ווירד? — דאנן שטעהט ער יא נאָך אין גראָסערער געפאהר אלס דאס מעדכען! שטעפאן וואָללטע צו איהם הינאיילען, אבער ער האטטע ניכט דיא קראפט, דיא פיעלען אומשטעהענדען מענשען צור זייטע צו שיעבען

ארטהור אבער שטאנד אָבען וויא איין קריעגס-העלד, אונבעוואפפנעט אונד בלאָס מיט זיינער שטארקען האנד האטטע ער אללע אנשטירמענדען צוריקגעשלאגען. איינער אבער פאָן דיעזעם געזינדעל, נאמענס ב ר י א ן, נאהם איין שטיק האָלץ, אום דען העלדען דאמיט צו ערשלאגען; ארטהור האטטע איהם אבער שנעלל דאס שטיק האָלץ אויס דער האנד געריססען — אונד מיט דיעזער וואפפע קאָננטע ער זיך גענוג געגען דאס גאנצע געזינדעל פערטהיידיגען.

זיין אנגעזיכט גליהטע פאָר צאָרן, זיין אויגע פונקעלטע אונד מיט דאָננערנדער שטיממע ריעף ער: „צוריק געזינדעל! פאָרט אן איירע ארבייט, איהר שופטע, איהר טאגע-דיעבע! איירע ווערקשטעטטען לאססעט איהר לעער, אום מיט איירען שמוטציגען הענדען שולדלאָזע פרויען צו בעפלעקען? ד י ע ז ע ס מעדכען שטעהט אונטער מיינעם שוטצע — אונד וועהע דעם, דער זיא בעריהרט. געהט, איהר ווייבער, פיהרעט איירע בעטרונקענען מעננער נאָך הויזע, זאָ לאנגע זיא נאָך געזונדע גליעדער האבען; דענן היער גיבט עס ניכטס צו האָלען, אלס נעבראָכענע ביינע אונד איינגעשלאגענע קעפפע.

עבענזאָ וויא דיא וואָלפע צו הייל

ען פפלעגען, ווענן מאן זיא פאָן דען שאפען וועגיאגט, זאָ הייל

טע אונד ברילל

טע דאס געזינדעל — אונד דער האס, וועלכער פריהער געגען דאס יידישע מעדכען געריכטעט וואר, ווארדע יעטצט געגען ארטהור געריכטעט. אללעס שריע: „ווער איזט דיעזער פערפלוכטע קעטצער, דער איינע יידין פערטהיידיגט, רייסט איהם דיא האנד פאָם לייבע!"

אבער דאס שרייען וואר לייכטער אלס דאס אנגרייפען, זאָבאלד זיך איינער הינויף געטרויטע, דא ווארדע ער גלייך פאָן דעם פרינצען האנד צוריקגעשלאגען. ער וואר זאָ שטארק אונד האטטע איין זאָלך מוטהיגעס הערץ וויא איין לאָווע. ווערהאלב מאן איהן ריכארד לאָווענהערץ געהייסען האטטע.

אינצווישען האט זיך דאָך ענדליך אויך דער בעוואפפנעטע ריטטער שטעפאן צו איהם הינויפגעדרענגט אונד